THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST - Telephones: TRINITY 6830-6831
NATHAN FRIEDLAND, President.
Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913.
ALLIED PRINTING TRADES UNION LABEL COUNCIL TORONTO, ONT. 25

דער „ריעל עסטייט רעקעט" אין טאראנטא

דורך אן ארדער אין קאנסיל האט די פראָווינציעלע רעגיערונג לעצטע וואך געשאפען א געזעץ, פארבאטענדיג דעם 'ריאל עסטייט רעקעט", וועל־כען עטליכע גרויסע קאמפאניעס האבען אנגעפירט אין טאראנטא פאר א לענגערער צייט. און וועלכער איז געזעץ א גאנץ פראפיטאבלער.

דער דאזיגער "ריאל עסטייט רעקעט" קומט פון די פאראייניגטע שטאטען, וואו מען האט עס אויסגענוצט גאנץ דערפאלגרייך א היבשע צייט. די זעלבע חברה האט געהאפט דאס צו טאן, און האט עס געטאן אין טאראנ־טא. ביז די רעגיערונג האט זיך אריינגעמישט און עס אפגעשטעלט.

דער "רעקעט" איז, ווי מען זאגט עס אין ענגליש, "וויטהין די לאו", אין ראמען פון געזעץ און מען קען קיינעם געזעצליך פאר דעם ניט אנקלאגען, ער באשטעהט אין דאס פאלגענדע:

צו א פראמינענטער פרוי אין הויז קומט א רייך־אויסגעפיצטע סיילס־ליידי, אנגעשטעלט פון א "ריאל עסטייט" פירמע און אין א גאנץ שעהנער און גלאטער שפראך דערצעהלט איר, אז איר פירמע, לשם אנאנסמענט, ניט אויסגיג אייניגע פרייע לאטס אין אן אויסשליסליכען געגענד, וואו עס וואוינען רייכע לייט, און אז מען האט זי אויסגעקליבען אלס איינע פון די, וועלכע וועלען האבען די מעגליכקייט צו געוויינען א "לאט".

די פראמינענטע פרוי פילט זיך געשמייכעלט פון דעם, און אהן וויי־טערע רייד שרייבט זי אינטער דאס פאפיר, אדער קארטעל, וועלכע די סיילס־ליידי דערלאנגט איר אלס צייכען, אז זי איז איינע פון די אויסגעקליבענע.

א וואך אדער צוויי שפעטער זאגט מען דער פרוי אן איבער'ן טעלער פאן, אז זי איז גליקליך. זי האט געוואונען א לאט, און זי דארף באלד קומען אין "ריאל עסטייט אפיס" אונטערצושרייבען די געזעצליכע פאפירען אום איבערצונעהמען דאס לאנד.

די פראמינענטע פרוי פילט זיך ווייטער גליקליך וואס זי איז אזוי מזל'דיג. קומענדיג אין אפיס געפינט זי, אז זי האט דא צו טאן מיט זעהר רייכע מענשען, ווייל דער אפיס איז גאר שעהן אויסגעפוצט. מען לאזט זי אביסעל וואַרטען אין א פאדער־צימער, צו מאכען דעם אנשטעל, אז מען איז דא שטארק פארנומען. ערשט שפעטער נעמט מען זי אריין און עס הויבט זיך אן די ארבייט.

דער־סיילסמאן, וועלכער איז געוויינליך א זעהר פעהיגער מענש, דער־צעהלט איר, אז זי מוז איינצאלען 65 דאלאר, די הוצאות פאר אויסארבייטען די געזעצליכע פאפירען. די פרוי טוט עס גערן. און ערשט דערנאך פירט מען זי ארויס אנצוקוקען דעם לאט. מען פירט זי ווירקליך ארויס אין א שעהנעם געגענד, וועלכער הויבט זיך ערשט אן צו בויען. מען ווייזט איר אז דאס, וואס זי האט געוואונען, איז א שטאלער פאס לאנד, אויף וועלכען עס איז איינפאך אונטעגליך אפילו א בודקע אויעקצושטעלען, און עס הויבט זיך אן דאס, געשעפט פון פארקייפען דער פרוי א ריכטיגען שטיקעל לאנד מיט'ן צוזאג, אז דאס לאנד וועלכעס זי האט געוואונען, וועט אריינגענומען ווערען אין געלט אלס טייל פאר דעם, וואס דער צווייטער "לאט" קאסט.

אויף אזא אופן האט מען פארקייפט "לאטס" איינפאך אריינגארענדיג מענשען דורך דעם פרייען לאט "רעקעט".

די רעגיערונג האט עס אפגעשטעלט, ווייל זי האט זיך דערוואוסט, אין נאך אן אנדערן זינען האט זיך ארויסגעשטעלט, אז גאנץ ניט שעהנע און זויבערע מעשים ווערען אפגעטאן אונטער דער מאסקע פון די דאזיגע פרייע "לאטס" אדער געוואונענע.

אין טאראנטא איז ניטא קיין פלאץ פאר די דאזיגע "רעקעטירס", און אזעלכע מעטאדען, און די רעגיערונג האט ריכטיג און אין צייט גע־האנדעלט.

יעצט, אז דער סארט "רעקעט" איז פארבאטען, ווערט עס א קרי־מינעלער פארברעכען. די חברה שטעלען זיך אבער פאר קיין פארברעכען אויך ניט אפ, און מענשען דארפען זיך זעהן היטען פון די "רעקעטירס".

ווידער א זיעג פאר'ן ענגלישען ארבייטער פרעמיער

ניט איינמאל האט שוין דער "אהנמעכטיגער" רעמזי מעקדאנאלד ארויסגעהאלפען דער וועלט, ניט אבטענדיג וואס אין זיין אייגען לאנד, אין ענגלאנד, איז פאר אים אן "ענג־לאנד", און ער קען זיך ניט ריהרען, אהן דער הילף פון דער ליבעראלער גרופע אין פארלאמענט. האט ער דאך אבער באוויזען אויסצואיבען זיין הויכען אמט צו העלפען אנדערע.

קיינער וועט ניט לייקענען, אז פרעמיער מעקדאנאלד האט פיעל אויפגעטאן פאר'ן פרידען פון דער וועלט. פריהער מיט זיין רייזע נאך אמע־ריקע, צו זעהן זיך מיט פרעזידענט הואווער, און שפעטער ביי דער פרידענס קאנפערענץ אין לאנדאן. מיר קענען ניט זעהן די באלדיגע רעזולטאטען פון זיין גרויסער ארבייט פאר פרידען, ווייל עס איז ניטא קיין זאך אונז איבער־צוצייגען, אז עס וואלט אנדערש געווען, ווען מעקדאנאלד וואלט ניט געגעבען מלחמות און פאר אנטוואפנונג.

מענשען אבער, וועלכע קענען זעהן אביסעלע ווייטער איידער זייערע איינענע ד' אמות, אז דער יעצטיגער עקאנאמישער קריזיס און די גוואלדיגע קאנקורענץ צווישען פעלקער אויפ'ן אינטערנאציאנאלען מארק, וואלט אין אנדערע צייטען זיכער געפירט צו גרויסע בלוט־פארגיסונגען, אויב ניט צו בלוט־בעדער, און בלויז א דאנק פרעמיער מעקדאנאלד'ס שווערער ארבייט איז דאס פארמידען געווארען.

מעקדאנאלד איז געווען דער, וועלכער האט אויסגעאיבט זיין איינפלוס אז די דייטשע טעריטאריע זאל אפגעליידיגט ווערען פון די אלאירטע ארמייען.

אין מעקדאנאלד איז געווען דער, וועלכער האט כמעט געצוואונגען פראנקרייך נאכצוגעבען אמעריקע'ס פארשלאג צו געבען דייטשלאנד א מא־ראטאריום אויף א יאר.

פראנקרייך איז געבליבען איינגעשפארט, ניט וועלענדיג צושטימען און אנגענומען האוווער'ס פלאן, פארערענדיג, אז דער פונקט אין יאנג פלאן, וועלכער זאגט, אז די שהדענערזאץ צאלונגען טאר אין קיין פאל און קיינמאל ניט אפגעלייגט ווערען אפילו ווען די אנדערע חובות ווערען אפגעלייגט. די דאזיגע איינגעשפארטקייט מצד פראנקרייך, האט באדראהעט דעם גאנצען האוווער פלאן, וועלכער וואלט כאטש צייטווייליג אביסעל פארלייכטערט דעם אונדערטרעגליכען עקאנאמישען קריזיס.

ניט אבטענדיג וואס אמעריקע האט פראנקרייך אלע מאל אין האנט, מיט דעם, וואס זי קען צו יעדער צייט צודרייקען פראנקרייך מיט אירע צאר־לונגען, האט זי דאך געמוזט שיקען מעלאנ'ן, (דער אמעריקאנער פינאנץ מיניסטער) איבערצורעדען זיך מיט דער פראנצויזישער רעגיערונג וועגען דעם ענין, אין דאס, וואס אמעריקע איז ניט גרינג אנגעקומען, איז מעקדאנאלד'ן געלונגען.

פרעמיער מעקדאנאלד האט גאנץ קלאר געלאזען וויסען פראנקרייך, אז אין פאל זי וועט ניט נאכגעבען די פאדערונג, וועט ער איינרופען א וועלט־קאנפערענץ און די וועלט וועט פראנקרייך דערצו צוויינגען.

צו דעם איז צוגעקומען רייט האנאריבעל פיליפ סנאודען און האט איינפאך געוואָרענט פראנקרייך זי זאל ניט זיין איינגעשפארט און ניט זוכען קיין גרעסערע פריווילעגיעס אין מאראטאריום איידער די אנדערע לענדער.

די דאזיגע וואָרנונג איז געווען א קאפולער אנצוהערעניש, און פראנקרייך ווייסט וואס די אנצוהערעניש מיינט. עס מיינט, אז ענגלאנד וועט פאר־דערען וואס איר קומט פון פראנקרייך.

דאס האט געוויזט, אז דאס איז נאך א זיעג פאר מעקדאנאלד'ן אויפ'ן געביט פון וועלט־פרידען.

די אונטערגעהענדע פראווינץ

(א בריעף פון פוילען)
פון מ. לובארסקי.

ניט ווארשא, ניט לאדז, און ניט נאך א צעהנדליג גרעסערע שטעדט זייגען מאסנעבענד פאר'ן אידישען חורבן אין פוילען. אין די דאזיגע שטעדט געפינט נאך א געוויסער טייל פון דער אידישער שטאדט באפעלקערונג א מינימום פון חיונה. זיינען זיי דאך שטעדט מיט א גרויסע באפעלקערונג. האנדעל און אינ־דוסטריע און ווי עס איז קעמפט מען אויס דאס שטיקעל ברויט מיט קארטאפ־ליעס.

דעם חורבן אבער דארף מען זוכען אין די קליינע פראווינץ שטעדטלאך, וואו די אידישע באפעלקערונג געהט לאנגזאם אויס פון נויט, דחקות און פשוט'ן חונגער, וואורום די דיסטאנץ צווישען ווארשא און לאמיר זאגען, גער, איז ניט א דיסטאנץ פון 35 קילאמעטער נאר א דיסטאנץ פון 60 יאהרען.

ווארשא לעבט מיט'ן טעמפא פון 1931 און גער — מיט'ן נוסח פון 60 יאהר צוריק. בעת ווארשא האט אולטרא־מאָדערנע גאסען ברוקען פארמאגט נאך ניט 70 פראָצענט פון דער פראָווינץ אפילו א געוועהנליכען שטיינער ברוק; בעת ווארשא פארמאגט א גוט אייראָפעאישע קאָמוניקאציע, שלעפט מען זיך פון שטעד־טעל צו שטעדטעל מיט צובראָכענע אויס־טאבוסען און אלטע בעלי ענלות.

מען זינקט אין בלאָטעס אין אין שמוץ. קיין איין אנשטענדיגע סאניטארע אינ־סטיטוציע און מענשען שטארבען אויס פון אנטי־היגיענישע באדינגונגען. די קליינ־שטעדטלעכע אינדוסטריע איז פרימיטיוו ווי מיט 60 יאָהר צוריק און איז נאטור־ליך, ניט בכח צו קאָנקורירען מיט דער גרויסער שטאדט; דארט וואו די גרויסע שטאדט ארבייט מיט עלעקטריע, מיט די מאָדערנסטע מכשירים, ארבייט דאס שטעדטעל מיט פערדישער קראפט אדער פשוט מיט מענשליכען שוויס.

ווי אזוי עס קאן אויסזעהן די פרא־ספעריטי אין אזא שטעדטעל — אין לייכט זיך פארצושטעלען.

גוסטס דאס אידישע שטעדטעל, אבער בלויז נאר דאס אידישע שטעדטעל. די גוי'אישע באפעלקערונג איז אן איינגע־פו'דעוועטע, פארנעהמט אלע קאָמוניקא־לע און טלוכה'שע פאסטענס. דאס וואס א קליין שטעדטעל פארמאגט פאסטענס — האט זי די גוי'אישע באפעלקערונג: מא־גיסטראט, פאָליציי, פייערלעשער, וכדומה. פאר אידען בלייבט די קרעמעריי און האנדעל־וואנדעל. אבער אויך דאס ווערט פאטעליך ארויסגעריסען פון די אידישע הענט.

א כוואליע פון קאָאָפעראטיוון האט זיך א נאם געטאן אויף די שטעדטלאך. יע־דער פאראין האט זיין קאָאָפעראטיוו: פייער־לעשער קאָאָפעראטיוו, פאָליציי־קאָאָפעראטיוו, באהן קאָאָפעראטיוו, און עס איז שוין ניטא קיין קאָאָפעראטיוו נואָק־סען ווי שוואָמען סתם "נאציאנאלע" קראָמען.

און הגם אין די אלע "נאציאנעלע" קראָמען קאָסט אלס טייערער ווי אין די אידישע געשעפטען, מוז די קריסטליכע באפעלקערונג צו זי וויל צו זי וויל ניט, קויפען ביי די "נאציאנאלע". ווייל אויב ניט, ווערט זי ארויסגעשטויסען פון דער ארטיגער נאציאנאלער געזעלשאפט...

שטעהען גרויסע חורבות, גרויסע גע־שעפטען (פאר'ן מאסשטאב פון קליין שאדטעל — גרויס) און עס גאט פון זיי אויך אין דער גרויסער שטאדט באאומט זי ניט קיין צוטריט צו ארבייט, בילבערע פאר איהר זיינען דא... קאָרטשעט זיך די יוגענד אין איהר וועהטאג און ווערט אן אבער אלץ אין פארלאָרען, און די טרויער־דער גרויסער פוסטקייט מיט דעם אלטען וועהמוטיגען פזמון "מאין יבא עזרי?

קאָרטשען זיך טאטע־מאמע אין גרויס דחקות און קאָנען ניט און ווילען ניט פארלאָזען דאס קליין שטעדטעל:

"דא זיינען אונזערע זיידעס און טאטעס און דא וועלען מיר שוין אונזער אייביגע מנוחה באקומען, אבער די קינ־דער, די קינדער!"

ווער עס האט ניט געזעהן די לע־ריג געהענדע אידישע יוגענד אין דער פראָווינץ — דער האט נאך קיין גרעסערע טראגעדיע ניט געזעהן. עס איז ניט יענע 'נאָלדענע" יוגענד וואָס וואלגערט זיך גאנצע טעג אין פוילקייט אויף דייוואנעס און טוט גאָרניט. א געזונטע, פול מיט לעבען, יוגענד, וועלכע ברויזט מיט טעמ־פעראמענט, ענערגי, אונטערנעהמונגס־גייסט דרעהט זיך ארום פוסט און פאס און ווערט משוגע פון לעדיג געהן.

"ניט אונז אבריבע!" דאס איז דער טראגישסטער געשריי פון דער אידישער יוגענד. זאל זיין וואס עס איז ניט פאר ארבייט. זי שטעלט זיך ניט אפ פאר קיין שום שווערע ארבייט, אבי ארבייט, אבער אלץ איז פארמאכט פאר איהר, קיין שום צוטריט ניט!

לויפט די יוגענד אין דער גרויסער שטאדט מיט דער האפנונג דארט עפעס צו באקומען.

ווערט דאס שטעדטעל אויסגעלע־לעדיגט. לויפט די יוגענד אין דער גרויסער שטאדט און קומט צוריק ענטוישט, ווייל אין דער גרויסער שטאדט גאנג. ביי די טיהרען פון די געשעפטען טולען זיך אין גסיסה־אנגסטען די בעלי בתים, און די טרויער־גע יאוש אויגען זיינען געווענדעט צו דער גרויסער פוסטקייט מיט דעם אלטען וועהמוטיגען פזמון "מאין יבא עזרי?

קאָרטשען זיך טאטע־מאמע אין גרויס דחקות און קאָנען ניט און ווילען ניט פארלאָזען דאס קליין שטעדטעל:

"דא זיינען אונזערע זיידעס און טאטעס און דא וועלען מיר שוין אונזער אייביגע מנוחה באקומען, אבער די קינ־דער, די קינדער!"

ווער עס האט ניט געזעהן די לע־ריג געהענדע אידישע יוגענד אין דער פראָווינץ — דער האט נאך קיין גרעסערע טראגעדיע ניט געזעהן. עס איז ניט יענע 'נאָלדענע" יוגענד וואָס וואלגערט זיך גאנצע טעג אין פוילקייט אויף דייוואנעס און טוט גאָרניט. א געזונטע, פול מיט לעבען, יוגענד, וועלכע ברויזט מיט טעמ־פעראמענט, ענערגי, אונטערנעהמונגס־גייסט דרעהט זיך ארום פוסט און פאס און ווערט משוגע פון לעדיג געהן.

"ניט אונז אבריבע!" דאס איז דער טראגישסטער געשריי פון דער אידישער יוגענד. זאל זיין וואס עס איז ניט פאר ארבייט. זי שטעלט זיך ניט אפ פאר קיין שום שווערע ארבייט, אבי ארבייט, אבער אלץ איז פארמאכט פאר איהר, קיין שום צוטריט ניט!

לויפט די יוגענד אין דער גרויסער שטאדט מיט דער האפנונג דארט עפעס צו באקומען.

ווערט דאס שטעדטעל אויסגעלע־לעדיגט. לויפט די יוגענד אין דער גרויסער שטאדט און קומט צוריק ענטוישט, ווייל אין דער גרויסער שטאדט באאומט זי ניט קיין צוטריט צו ארבייט, בילבערע פאר איהר זיינען דא... קאָרטשעט זיך די יוגענד אין איהר וועהטאג און ווערט אן אבער אלץ איז פארלאָרען, און די טרויער־